

exam is three practical tasks on the case law of the courts, selected by the candidate as a result of the draw.

Each candidate is given 60 minutes to prepare an answer. The candidate's oral answer is subject to audio (video) recording. Each of the three practical tasks is evaluated on a ten-point scale (from 1 to 10). A candidate is considered to have passed an oral examination if his or her grade point average is at least 8.

The final decision of the Advocacy Licensing Commission is submitted within 10 days from the date of adoption to the Ministry of Justice for the issuance of a license. A candidate who has not passed the qualifying examination may be re-admitted to the examination not earlier than after six months.

Summarizing the above, it can be noticed that the qualifying exam is a prerequisite for obtaining the status of an advocate in both countries, but the procedure for passing such an exam has its differences.

Ключові слова: адвокатура, набуття статусу адвоката, кваліфікаційний іспит, порівняльно-правові дослідження

Ключевые слова: адвокатура, приобретение статуса адвоката, квалификационный экзамен, сравнительно-правовые исследования

Key words: advocacy, acquisition of the status of an advocate, qualifying exam, comparative legal research

ПИТОМЕЦЬ АРТЕМ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури, адвокат*

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Реформування інституту адвокатури України в сучасних умовах має на меті її вдосконалення та забезпечення ефективного виконання завдань, поставлених перед адвокатурою в сфері реалізації захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги. Перебудова системи державного регулювання забезпечення дотримання прав, свобод та інтересів громадян, суспільства, держави буде ефективною в тому випадку, коли діяльність адвокатури реалізуватиметься як система якісних послуг, що ґрунтується на законних підставах і дозволяє надавати різні види правової допомоги, з одного боку, а з іншого – коли в цілому буде створюватися основа для забезпечення ефективного правового регулювання організаційно-правової діяльності адвокатів, зокрема на досудовому розслідуванні, за рахунок високого рівня правової культури та соціальної відповідальності на мікро-, мезо- та макрорівнях. Подібні перетворення передбачають суттєві зміни

самої організації діяльності адвокатів на принципах відповідальності, також і відповідальності самих адвокатів в сфері надання правових послуг, зокрема й на досудовому розслідуванні.

В умовах триваючої судово-правової реформи питання удосконалення окремих аспектів інституту відповідальності адвоката набувають особливої актуальності, оскільки цей інститут виконує подвійну функцію: попередження вчинення правопорушень і покарання недобросовісних представників професії [1, с. 14].

Враховуючи мету дослідження, цікавим є з'ясування особливостей тлумачення поняття відповідальності адвоката та її правового регулювання.

Проблемам юридичної відповідальності в науці присвячено чимало праць, проте на жаль, серед науковців не існує єдності хоча б з принципових положень щодо проблеми юридичної відповідальності як такої.

Так, наприклад, з точки зору одних авторів відповідальність пов'язана із застосуванням примусових заходів за правопорушення особи (С.С. Алексєєв, С.Н. Братусь, Д.Л. Василенко, В.Ф. Погорілко, Р.О. Халфіна, Р.А. Чайка). Зокрема, С.Л. Лисенков зауважує, що ретроспективна (негативна) юридична відповідальність полягає в закріпленому в законі обов'язку правопорушника перетерпіти з боку держави певні негативні наслідки (санкції) за скоєне ним правопорушення [2, с. 231]. В аспекті ретроспективного підходу О.Ф. Скаун визначає юридичну відповідальність як передбачену законом вид і міру обов'язку правопорушника потерпати від примусового державновладного позбавлення благ психологічного, організаційного або майнового характеру у правовідносинах, що виникають між ним і державою із факту правопорушення [3, с. 464].

Прихильники іншого підходу визначають відповідальність як більш широку категорію, яка включає в себе не лише негативний (ретроспективний), але й позитивний (проспективний) аспекти відповідальності за правопорушення з дотриманням вимог закону і досягнення суспільно-корисних результатів (В.С. Венедіктов, П.Є. Недбайло, Л.О. Сироватська). У межах даного підходу вважається, що юридична відповідальність передбачає суворе, досконало ініціативне виконання своїх обов'язків або осмислення особою власного обов'язку перед суспільством, розуміння в світлі цього обов'язку змісту та значення своїх дій, корегування своїх дій з покладеними на неї обов'язками, які впливають із суспільних зав'язків людини [4, с. 99]. З точки зору Н.А. Слободчікова, позитивна відповідальність виникає тоді, коли суб'єкт приступає до виконання своїх обов'язків, а не тоді, коли він їх не виконує або стане діяти всупереч ним [5, с. 28-34].

Останній підхід до визначення юридичної відповідальності, на нашу думку, є більш конкретним, оскільки юридичного характеру відповідальності надає не державний примус, а правове регулювання. Зведення юридичної відповідальності лише до ретроспективної реакції щодо правопорушення, до реалізації негативної санкції щодо правопорушника, на нашу думку, є дещо одностороннім.

Існує також і третій підхід до розуміння юридичної відповідальності, який визначають як двоаспектний, відповідно до якого ретроспективна юридична відповідальність є наслідком порушення відношень позитивної юридичної відповідальності. Іншими словами, ретроспективна відповідальність виникає у суб'єкта права у випадках порушення ними проспективної відповідальності, тобто коли він порушив правило поведінки, що міститься у праві [4, с. 99].

Аналіз вищезазначеного дає змогу зробити висновок про відсутність єдиного підходу до розуміння відповідальності адвоката. На нашу думку, під відповідальністю адвоката слід розуміти застосування до нього за порушення ним своїх обов'язків, що визнаються законами як дисциплінарні проступки, правопорушення або злочини, передбачених нормами чинного законодавства стягнень та обмежень, які тягнуть за собою обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами, посадовими особами або кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури на підставах і у порядку, встановлених нормами права.

Зміст принципу додержання адвокатами норм юридичної відповідальності на досудовому розслідуванні полягає в тому, що у зв'язку зі специфікою організаційно-правової діяльності крім норм КК України, КУпАП, КПК України, Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. та ін. законодавчих норм, для забезпечення якісного виконання своїх обов'язків щодо захисту, представництва та надання правової допомоги повинні дотримуватися певних морально-етичних норм, згідно з традиціями, практикою та світовими адвокатськими стандартами.

Узагальнення практики притягнення адвокатів до відповідальності свідчить, що типовими порушеннями адвокатів є: 1) вмовляння клієнта відмовитися від адвоката; 2) неправдиві або образливі висловлювання стосовно клієнта або суті справи у ЗМІ або Інтернеті; 3) неякісне надання послуг клієнту; відсутність дій по захисту клієнта після отримання гонорару на фоні небажання виходити на контакт із клієнтом; 5) обман клієнта, обіцянка «вирішити» справу неправовим способом, приміром через корупційні дії; 6) завищення розміру гонорару за свої послуги [1, с. 15].

Варто також зазначити, що на практиці непоодинокими є випадки звернення до адвокату з метою вимагання взятків від підозрюваного, затриманого посадовими особами. Адвокат – це особа, яка стоїть на захисті законних прав і інтересів свого клієнта, принципу дотримання правових норм. У зв'язку з цим, доречним, на нашу думку, є внесення змін до ст. 172-9 КУпАП «Невжиття заходів щодо протидії корупції» шляхом викладення її в такій редакції:

*«Невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів, **особою, яка займається адвокатською діяльністю**, у разі виявлення корупційного правопорушення – тягне за собою накладення штрафу від ста двадцяти*

п'яти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян...»

Настання наслідків для адвокатів за порушення в сфері організаційно-правової діяльності на досудовому розслідуванні має на меті захист конституційного права кожної людини і громадянина на захист своїх прав та інтересів, а також підняття престижу адвокатури України як одного з основних інститутів гаранта верховенства права і справедливості. Аналіз чинного законодавства, основних положень теорії права і практики дає змогу зробити висновок, що в залежності від процесуального статусу адвоката як учасника досудового розслідування, даний вид юридичної відповідальності може проявлятися як відповідальність захисника, представника або адвоката, який надає правову допомогу свідку.

Встановлення юридичної відповідальності за порушення адвокатом своїх службових обов'язків дозволяє виявити рівень урегульованості та охорони визначеного у законодавстві порядку діяльності адвоката взагалі і на досудовому розслідуванні зокрема, окреслити прогалини в правовій регламентації діяльності адвокатів як захисників, представників або таких, що надають правову допомогу, є необхідною передумовою забезпечення прав, свобод та інтересів людини, громадянина, юридичної особи в процесі реалізації правового статусу адвоката.

Список використаної літератури:

1. Русанова О.І. Підстави притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за чинним законодавством. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 10-1. Том 2. С. 14-16.
2. Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права. Навчальний посібник. К.: «Юрисконсульт», 2006. 355 с.
3. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге видання. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
4. Машков А., Машков А. Погляд на юридичну відповідальність, як різновид правовідносин, та його значення для формування сучасної юридичної теорії відповідальності. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. 2010. Вип. 84. С. 98-100.
5. Слободчиков Н.А. О позитивном содержании юридической ответственности. *Юридическая ответственность: проблемы теории и практики*: Сб. науч. тр. / под ред. В.А. Кучинского и Э.А. Саркисовой. Минск, 1996. С. 28-34.

Ключові слова: адвокат, адвокатська діяльність, юридична відповідальність, організаційно-правова діяльність, досудове розслідування.

Ключевые слова: адвокат, адвокатская деятельность, юридическая ответственность, организационно-правовая деятельность, досудебное расследование.

Key words: lawyer, advocacy, legal responsibility, organizational and legal activities, pre-trial investigation.